

Maksātspējas
kontroles dienests

2023

GADA ZIŅOJUMS

SATURS

Izmantotie termini	3
Ievadvārdi	4
2023.gads skaitļos	5
1. Administratora amata darbība	7
1.1. Administratora amata darbības kontrole	7
1.2. Eksaminācija	7
1.3. Disciplinārtbildība	8
1.4. Administratoru pretendentu saraksta vešana	9
2. Uzraudzība	10
2.1. Uzraudzība saskaņā ar Maksātnespējas likumu	12
2.1.1. Plānveida uzraudzība	12
2.1.2. Sūdzības	14
2.2. Uzraudzība saskaņā ar Novēršanas likumu	15
2.3. Administratīvo pārkāpumu lietas	17
3. Darbinieku aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā	19
4. EMUS (Elektroniskā maksātnespējas uzskaites sistēma)	22
5. Maksātnespējas nozares aktuālie dati	23
6. 2024. gada prioritātes	26

IZMANTOTIE TERMINI

Administrators – maksātnespējas procesa administrators

Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju - Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132

EMUS – Elektroniskā maksātnespējas uzskaites sistēma

FATF - Finanšu darījumu darba grupa

IKS - iekšējās kontroles sistēma

IAIR - Starptautiskā maksātnespējas regulatoru asociācija (The International Association of Insolvency Regulators)

Maksātnespējas reģistrs - Latvijas Republikas Uzņēmuma reģistra vestais maksātnespējas reģistrs

Moneyval - Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komiteja

Novēršanas likums – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums

Sankciju likums – Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums

TAP – tiesiskās aizsardzības process

ĀTAP – ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības process

TAP uzraugošā persona – tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošā persona

TIS – Tiesu informatīvā sistēma

Garantiju fonds – Darbinieku prasījumu garantiju fonds

IEVADVĀRDI

Maksātnespējas kontroles dienesta veiktās uzraudzības rādītāji liecina, ka profesijā kopumā šobrīd darbojas profesionāli un motivēti administratori. Esmu gandarīta, ka Maksātnespējas kontroles dienests arvien retāk saskaras ar gadījumiem, kad administratori apzināti būtu pieļāvuši būtiskus normatīvo aktu pārkāpumus. Savukārt sūdzību skaits par administratoru un TAP uzraugošo personu darbību kopš 2017. gada ir samazinājies par 57%, bet atzīto pārkāpumu skaits – par 86%. Tomēr, neskatoties uz sūdzību skaita par administratora darbību būtisku samazinājumu, 2023. gadā esam konstatējuši, ka trīs administratori, rīkojoties ar viņiem uzticētajiem parādnieka naudas līdzekļiem, ļaunprātīgi izmantoja savas pilnvaras. Par to pērn ir uzsākti trīs kriminālprocesi.

Tādēļ kā būtisku instrumentu pārkāpumu novēršanai un mazināšanai joprojām vēlos akcentēt riskos balstītu uzraudzību.

Maksātnespējas kontroles dienesta darbība vienmēr balstās uz stratēģisku plānošanu un darbības atklātību. Tādēļ, lai stratēģiskā līmenī nodrošinātu mērķtiecīgu uzraudzības funkciju izpildi, kā arī veicinātu iestādes darbības atklātību un resursu efektīvu un lietderīgu izlietošanu, esam izstrādājuši Uzraudzības stratēģiju 2024.-2025. gadam kurā definējam uzraudzības mērķi un izvirzījām prioritātes, uzraudzības virzienus un piemērojamus pasākumus šim uzraudzības periodam. Savukārt, lai veicinātu iestādes darbības atklātību un vienotu praksi maksātnespēju regulējošo tiesību normu piemērošanā, 2024. gadā dienests uzsāks savu lēmumu publiskošanu.

Latvijas panākumi maksātnespējas jomas digitalizācijā jau vairākus gadus gūst atzinīgu novērtējumu starptautiskā vidē. EMUS kalpo par paraugu, kā no Excel formāta tabulām nonākt līdz modernai informācijas sistēmai, kas kļuvusi par neaizvietojamu rīku gan administratoriem savu pienākumu veikšanā, gan Maksātnespējas kontroles dienesta efektīvas un riskos balstītas uzraudzības īstenošanai. Arī 2023. gadā starptautiskajā IAIR konferencē Belgradā tika augsti novērtēti Latvijas maksātnespējas digitalizācijas stāsts.

Maksātnespējas kontroles dienesta komanda nepārtraukti strādā, lai veicinātu maksātnespējas nozares efektivitāti un iestādes sniegto pakalpojumu pieejamību, tādējādi sniedzot savu ieguldījumu uzņēmējdarbības vides uzlabošanā. Komandas īstenoto pasākumu rezultātā ir uzlabojušies arī maksātnespējas procesa rezultatīvie rādītāji – palielinājušies atgūstamības rādītāji un samazinājušās maksātnespējas procesa izmaksas. Papildus tam, pārskatot maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu izskatīšanas procesu, 2023. gadā esam to paātrinājuši par 60 %, salīdzinot ar 2021. gadu. Tādā veidā darbinieki, kuri darbu zaudēja darba devēja maksātnespējas dēļ, līdzekļus atgūst vidēji 19 dienu laikā no iesnieguma iesniegšanas.

Kopā ar Tieslietu ministriju maksātnespējas nozares dienaskārtībā esam izvirzījuši maksātnespējas procesa pieejamības jautājumu. Finansiāli un administratīvi pieejamas maksātnespējas procedūras ir atslēga tam, lai iedzīvotāji un uzņēmēji savas finansiālās grūtības risinātu savlaicīgi. Ir nepieciešams samazināt tādu uzņēmumu skaitu, kuri maksātnespējas procesā nonāk iztukšoti no aktīviem, lai tādējādi uzlabotu gan kreditoru ieguvumu no maksātnespējas procesa, gan uzņēmējdarbības vidi kopumā.

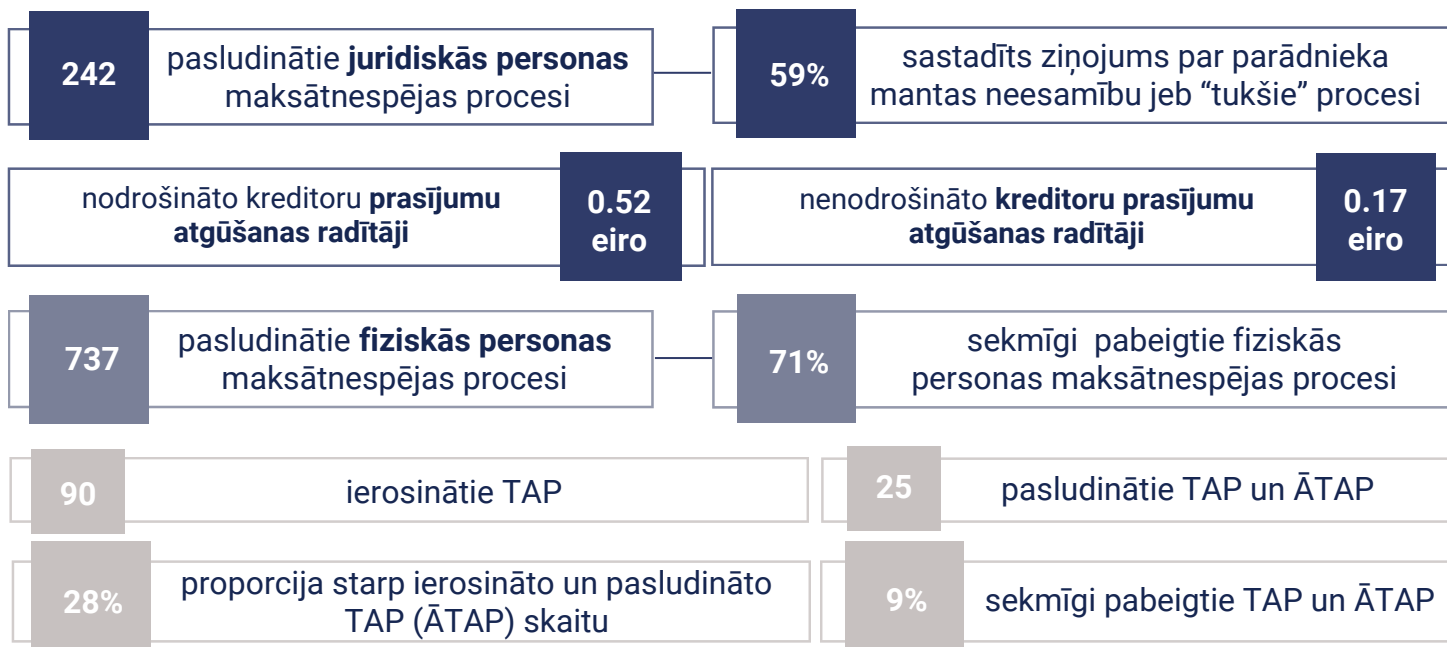
INESE ŠTEINA
Maksātnespējas kontroles
dienesta direktore

Maksātnespējas kontroles dienests – profesionāla un inovatīva uzraudzības iestāde, kas aizsargā sabiedrības intereses maksātnespējas jomā.

2023. GADS SKAITĻOS

MAKSĀTNESPĒJAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

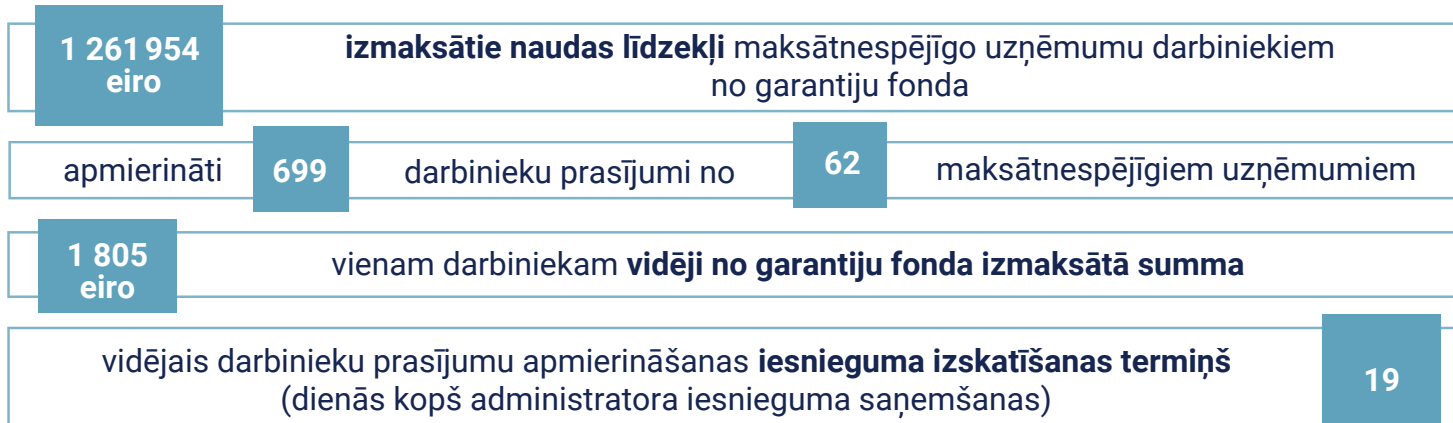
Maksātnespējas kontroles dienesta uzraudzībā ir 2 326 maksātnespējas procesi

Lielākie no 2023. gadā izbeigtajiem juridiskās personas maksātnespējas procesiem

SIA "EKOAGRO"	atzīto kreditoru prasījumu apjoma ziņā	19.1 miljons eiro
AS "Dzintars"	atgūtās mantas ziņā	6.9 miljoni eiro
	maksātnespējas procesa izmaksu ziņā	2.0 miljoni eiro
	administrators atlīdzības ziņā	0.3 miljoni eiro

DARBINIEKU AIZSARDZĪBA

2023. GADS SKAITĻOS

ELEKTRONISKĀ MAKSĀTNESPĒJAS UZSKAITES SISTĒMA

671 600

administratoru un TAP uzraugošo personu **lietvedībā reģistrētie dokumenti**

EMUS reģistrētie maksātspējas procesi un tiesiskās aizsardzības procesi

33 700

220

EMUS pastāvīgie lietotāji

1 289

EMUS e-pakalpojuma lietotāji

ADMINISTRATORU AMATA DARBĪBA

148

administratoru skaits

114

administratori pretendentu sarakstā (t.s. rindā)

18

vidējais maksātspējas procesu skaits vienam administratoram

UZRAUDZĪBA

sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu

24%

3

administratori piesavinājušies naudas līdzekļus

"Konsultē vispirms"

50%

no pārbaudēm Maksātspējas kontroles dienests **noslēdzis, izskaidrojot administratoram viņa rīcības nepareizību**

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana

18

veiktas pārbaudes

piemērotas sankcijas

10

piemērotais naudas sods

3 600
eiro

izstrādāti

4

informatīvie materiāli, organizēti

4

informatīvie pasākumi

Administratīvā pārkāpuma lietas

par maksātspējas procesa noteikumu pārkāpšanu
pie administratīvās atbildības sauktās personas

55

23

piemērots
papildsods

kopējais naudas soda apmērs

33 890
eiro

vidēji vienai personai piemērotais sods

616
eiro

1. ADMINISTRATORA AMATA DARBĪBA

1.1. Administratora amata darbības kontrole

Atbilstoši maksātnespējas reģistra datiem 2023. gada beigās bija 148 administratori, no kuriem:

- **138 aktīvi darbojas profesijā**
- **10 ierobežota amata darbība** (t.i., apturēta amata darbība vai administrators atstādināts no amata darbības veikšanas).

Administratoru skaita dinamika 2019-2023

31.12.2023.	148
31.12.2022.	153
31.12.2021.	164
31.12.2020.	176
31.12.2019.	177

2023. gadā ar Maksātnespējas kontroles dienesta direktora lēmumu amata darbība izbeigta sešiem administratoriem, no kuriem trīs administratori atcelti no amata par savu pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu, savukārt trīs – atbrīvoti no administratora amata pēc paša vēlēšanās. Tāpat pieņemts viens lēmums par administratora atstādināšanu no amata darbības veikšanas, jo administratoram ir piemērots aizdomās turētā statuss krimināllietā, bet trīs administratoriem uz laiku ir apturēta amata darbība. Viens administrators atjaunots amatā.

Lēmumi par administratora darbības izbeigšanu pēc to pamatojumiem

	2020	2021	2022	2023
Nepieteicās kvalifikācijas eksāmena kārtīšanai	1	1		
Pēc paša vēlēšanās	3	5	5	3
Divas reizes atcelts no maksātnespējas procesa par normatīvo aktu pārkāpumiem	6	4	1	
Pilnvaru ļaunprātīga izmantošana			1	3
Nāve		1	1	
Notiesāts par tīšu noziedzīgu nodarījumu	1			
Nav atbilstošas izglītības			3	
Kopā	11	11	11	6

1.2. Eksaminācija

Saskaņā ar grozījumiem Maksātnespējas likumā pēc iecelšanas amatā administrators reizi piecos gados, skaitot no amatā iecelšanas dienas vai iepriekšējā kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas dienas, kārtu kvalifikācijas eksāmenu. Lai nodrošinātu eksaminācijas procesa norisi atbilstoši minētajiem grozījumiem, Ministru kabinets 2024. gada 5. martā pieņēma noteikumus Nr. 148 "Maksātnespējas procesa administratoru pretendentu apmācības, eksaminācijas un maksātnespējas procesa administratoru amata darbības kārtība", kas stājas spēkā 2024. gada 12. martā. **Galvenās izmaiņas, kas skars administratoru pretendentu un administratoru eksamināciju:**

- pārskatītas administratoru pretendentu apmācību programmas jomas un apmērs, papildinot tās ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas novēršanas un fizisko personu datu aizsardzības jomu;

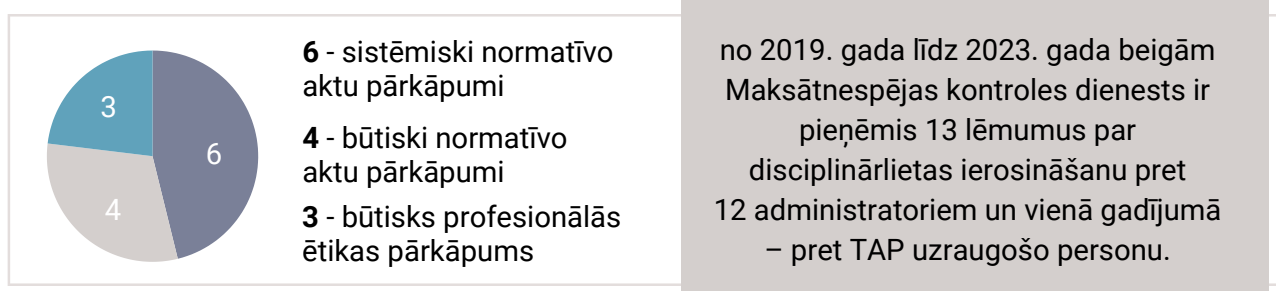
- administratoru pretendentu eksāmena trešā daļa sastāvēs tikai no strukturētas intervijas, pārbaudot pretendenta kompetences, izslēdzot mutvārdu atbildes uz teorētiskajiem jautājumiem, jo pretendenta teorētisko zināšanu pārbaude tiek veikta eksāmena pirmajā un otrajā daļā;
- precizēta eksāmena darbu vērtēšanas kārtība, ņemot vērā tiesu praksē nostiprinātās atziņas;
- administratora amata apliecību paredzēts turpmāk izdot elektroniskā veidā, atsakoties no plastikāta kartes, kas ļaus ietaupīt administratīvos resursus tās izgatavošanā;
- administratoru kvalifikācijas eksāmens turpmāk sastāvēs no vienas daļas, kur tiks pārbaudītas administratora praktiskās zināšanas kāzusa veidā, iekļaujot arī teorētiskos jautājumus (iepriekš kvalifikācijas eksāmens sastāvēja no divām daļām: teorētiskās un praktiskās (kāzusa risināšanas)).

Nodrošinot administratoru eksamināciju atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, **Maksātnešpējas kontroles dienests 2024. gadā organizēs divus kvalifikācijas eksāmenus – 25. aprīlī un 16. oktobrī.**

1.3. Disciplināratbildība

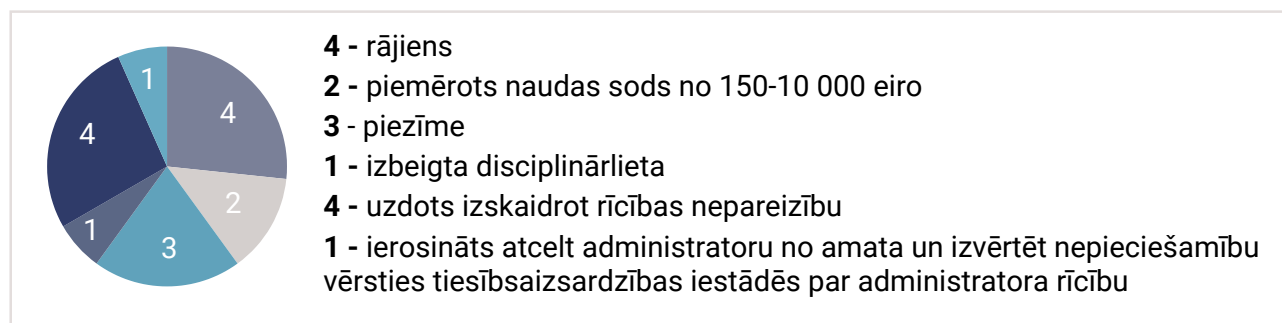
2023. gadā Maksātnešpējas kontroles dienests pieņēma 2 lēmumus par disciplinārlietas ierosināšanu pret administratoru. Minētās disciplinārlietas ierosinātas uz Maksātnešpējas kontroles dienesta ierosinājuma pamata par sistemātiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem administratora darbībā. Disciplinārlietu komisija abās lietās pieņēma lēmumu nepiemērot disciplinārsodu un uzdeva Maksātnešpējas kontroles dienestam rakstiski izskaidrot administratoram rīcības nepareizību.

Lēmumi par disciplinārlietas ierosināšanu 2019-2023

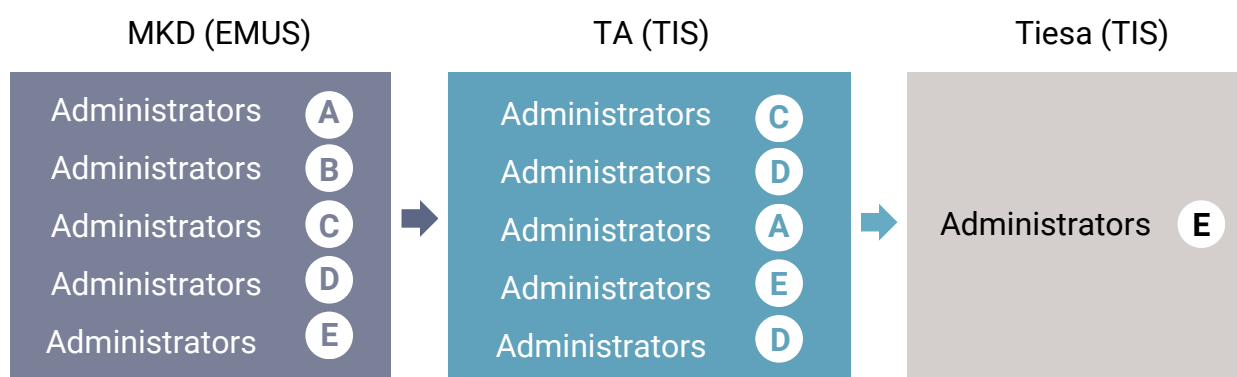
Kopumā, pamatojoties uz Maksātnešpējas kontroles dienesta konstatētajiem faktiem uzraudzības ietvaros, disciplinārlietas tika ierosinātas par sistemātiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem, normatīvo aktu būtiskiem pārkāpumiem un ētikas normu būtiskiem pārkāpumiem. Disciplinārlietu izskatīšanas rezultātā disciplinārlietu komisija ir piemērojusi pie disciplināratbildības saucamajai personai šādus sodus: četros gadījumos ir izteikts rājiens, divos gadījumos piemērots naudas sods (no 150 līdz 10 000 eiro), trīs gadījumos izteikta piezīme, vienā gadījumā disciplinārlieta ir izbeigta, četros gadījumos Maksātnešpējas kontroles dienestam ir uzdots izskaidrot pie disciplināratbildības saucamajai personai rīcības nepareizību un vienā gadījumā disciplinārlietu komisija ir ierosinājusi Maksātnešpējas kontroles dienesta direktoram atcelt administratoru no amata un izvērtēt nepieciešamību vērsties tiesībaizsardzības iestādēs.

Lēmumi par disciplinārsoda piemērošanu 2019-2023

1.4. Administratoru pretendentu saraksta vešana

Maksātnespējas kontroles dienests EMUS kārtu administratoru pretendentu sarakstu, no kura, izmantojot TIS nodrošinātu automatizētu un nejaušības principā balstītu algoritmu, tiek atlasīts administrators iecelšanai konkrētā juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas procesā. **2023. gada beigās pretendentu sarakstā juridiskās personas maksātnespējas procesam un fiziskās personas maksātnespējas procesam bija iekļauti 114 administratori.**

2023.gada 14.oktobrī stājās spēkā grozījumi Ministru kabineta 2018.gada 18.decembra noteikumos Nr.837 "Kārtība, kādā kārtu maksātnespējas procesa administratora amata pretendentu sarakstu un izvēlas maksātnespējas procesa administratora amata kandidātu", nosakot, ka turpmāk Maksātnespējas kontroles dienests EMUS kārtos arī pretendentu sarakstu kredītiestādes maksātnespējas procesam, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem un objektīvi pārbaudāmiem kritērijiem. Savukārt konkrētas kredītiestādes maksātnespējas procesā administrators tiek iecelts pēc tādiem pašiem principiem kā juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas procesā – izmantojot TIS nodrošinātu automatizētu un nejaušības principā balstītu atlasī. Vienlaikus kredītiestādes maksātnespējas procesu uzraudzību joprojām īsteno Latvijas Banka.

Līdz 2023.gada beigām Maksātnespējas kontroles dienestā saņemti 12 pieteikumi ar lūgumu iekļaut administratoru pretendentu sarakstā kredītiestādes maksātnespējas procesam. Līdz gada beigām izvērtēti un iekļauti pretendentu sarakstā seši administratori, pārējo administratoru izvērtēšana turpinās 2024.gadā.

Maksātnespējas kontroles dienests 2023. gadā veica funkcionalitātes auditu. Audita rezultātā secināts, ka neatbilstības administratora amata kandidāta atlasē procedūrā juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesam un kredītiestādes maksātnespējas procesam nav konstatētas – administratora amata kandidāta atlasē procedūra ir droša, caurskatāma un ļauj neatkarīgajai trešajai personai pārliecināties par tās likumību.

2. UZRAUDZĪBA

Maksātnespējas kontroles dienesta īstenotās uzraudzības mērķis ir panākt administratora un TAP uzraugošās personas rīcības atbilstību normatīvo aktu prasībām, un novērst to, ka maksātnespējas procesi tiek izmantoti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un terorisma un proliferācijas finansēšanā, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju apiešanā un pārkāpšanā, tādējādi veicinot maksātnespējas procedūru tiesiskumu un efektivitāti un, secīgi, sekmējot pievilcīgas uzņēmējdarbības vides veidošanu un investīciju piesaisti.

Maksātnespējas kontroles dienests īsteno uzraudzību atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kompetencei un atbilstoši Novēršanas likumā noteiktajai kompetencei. No 2024. gada 1. aprīļa Maksātnespējas kontroles dienests īsteno uzraudzību arī atbilstoši Sankciju likumā noteiktajai kompetencei. Papildus tam iestāde veic administratīvā pārkāpuma procesu par maksātnespējas procesa un tiesiskās aizsardzības procesa noteikumu pārkāpšanu.

Uzraudzības jomā 2023. gadā Maksātnespējas kontroles dienests turpināja īstenot Uzraudzības stratēģijā 2022. – 2023. gadam noteiktās prioritātes un uzdevumus. Noslēdzoties šim periodam, Maksātnespējas kontroles dienests ir izstrādājis jaunu Uzraudzības stratēģiju 2024. – 2025. gadam, kurā izvirzījis uzraudzības prioritātes, virzienus un piemērojamos pasākumus. Turpmākos divus gadus dienesta prioritātes uzraudzībā būs šādas:

Uzraudzība saskaņā ar Maksātnespējas likumu

1

administratori ir savlaicīgi, vispusīgi un pilnvērtīgi izvērtējuši parādnieka darījumus pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas un rīkojušies, lai atgūtu parādnieka aktīvus un sauktu pie likumā noteiktās atbildības personas, kas veikušas darbības, lai izvairītos no parādnieka saistību izpildes un nodarījušas zaudējumus parādniekam

2

administratori ar parādnieka naudas līdzekļiem ir rīkojušies likumīgi un godprātīgi

3

administratori ir nodrošinājuši atklātības principa ievērošanu pret maksātnespējas procesā iesaistītajām personām

4

administratori parādnieka mantas apzināšanas, pārņemšanas, atgūšanas, novērtēšanas un pārdošanas procesā ir rīkojušies likumīgi un efektīvi

5

administratori un TAP uzraugošās personas lieto EMUS atbilstoši normatīvo aktu prasībām un ievadīto datu kvalitāte atbilst faktiskajai situācijai

6

administratori ir izvērtējuši parādnieka – fiziskās personas godprātību, un rīkojušies atbilstoši Maksātnespējas likumam, ja konstatējuši, ka parādnieks nav bijis godprātīgs

7

TAP noris atbilstoši normatīvo aktu prasībām. TAP uzraugošās personas rīkojas atbilstoši normatīvo aktu prasībām, pienākumus pildot un tiesības izlietojot pēc būtības, nevis formāli

Uzraudzība saskaņā ar Novēršanas likumu

1

administratori ir veikuši savas darbības risku novērtējumu un izveidojuši efektīvu IKS

2

administratori ir veikuši klienta izpēti un dokumentējuši to atbilstoši normatīvo aktu prasībām (gan paša parādnieka, gan darījuma partnera pie mantas pārdošanas, ja tas ir nepieciešams)

3

administratori ir savlaicīgi un atbilstoši likuma prasībām iesnieguši ziņojumus Finanšu izlūkošanas dienestā

Uzraudzība saskaņā ar Sankciju likumu

1

administratori nodrošina pienācīgu un efektīvu sankciju riska pārvaldību – ir veikuši un dokumentējuši starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējumu un, pamatojoties uz to, izstrādājuši IKS

Būtiska nozīme uzraudzības mērķa sasniegšanā ir atbilstības prasību skaidrošanai. Lai veicinātu administratoru izpratni par tiesību normu piemērošanu, **Maksātnespējas kontroles dienests 2023. gadā ir izstrādājis informatīvus materiālus un organizējis šādus pasākumus:**

- [i Informatīvais materiāls "Par Novēršanas likuma piemērošanu maksātnespējas procesiem, kas uzsākti līdz 2020.gadam"](#)
- [i Informatīvais materiāls par uzraudzības instrumentu piemērošanas principiem](#)
- [i Informatīvs materiāls efektīvai rīcībai ar parādnieka mantu](#)
- [i Metodiskie norādījumi EMUS e-pakalpojuma lietošanā un informācijas ievadē](#)
- [i Maksātnespējas sektora risku novērtējums](#)
- [i MKD sniegto skaidrojumu apkopojums](#)
- [i Fizisko personu datu apstrāde noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju ievērošanas jomā](#)
- [i Maksātnespējas kontroles dienesta pārbaužu pamatprincipi un pārbaužu veikšanas kārtība noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā](#)
- [i Infografika: Kā administratoram pieteikties kredītiestādes maksātnespējas procesa administrēšanai](#)
- [i Infografika: Kritēriji administratora iekļaušanai pretendentu sarakstā](#)
- [i Informatīvais pasākums "Par Maksātnespējas likuma un Novēršanas likuma prasību izpildi" \(19.04.2023.\)](#)
- [i Informatīvais pasākums "Apmācības administratoriem par EMUS lietošanu" \(19.09.2023.\)](#)
- [i Informatīvais pasākums "Apmācības administratoriem par izmaiņām normatīvajos aktos un darbinieku prasījumu iesniegumu iesniegšanu EMUS" \(26.10.2023.\)](#)
- [i Informatīvais pasākums "Mantas pārdošanas aspekti Novēršanas likuma un Maksātnespējas likuma izpildē. Terorisma un proliferācijas novēršanas aspekti Novēršanas likuma prasību izpildē. Par administratoru amata darbības jautājumiem un eksamināciju" \(05.12.2023.\)](#)

2.1. Uzraudzība saskaņā ar Maksātnespējas likumu

Veicot uzraudzību 2023. gadā, Maksātnespējas kontroles dienests pārkāpumus konstatējis 24% no visiem administratoriem. Lai gan šis rādītājs, salīdzinot ar 2022. gadu, kad tas bija 20%, ir palielinājies, kopumā administratoru rīcības atbilstība likumam vērtējama kā laba. Maksātnespējas kontroles dienesta mērķtiecīgi īstenotā riskos balstītā uzraudzība un dažādi preventīvie pasākumi ir efektīvi un sniedz pozitīvu rezultātu. Situācijas, kad dienests konstatē būtiskus pārkāpumus vai ļaunprātīgu pilnvaru izmantošanu, ir gadījuma rakstura.

2.1.1. Plānveida uzraudzība

Riskos balstīti plānveida uzraudzības pasākumi ir būtisks instruments pārkāpumu novēršanai un mazināšanai. Kopumā 2023. gadā Maksātnespējas kontroles dienests veicis šādus uzraudzības pasākumus:

- **28 klātienē padziļinātās pārbaudes** administratoru un TAP uzraugošo personu prakses vietās;
- **21 neklātienē padziļināto pārbaudi** par administratoru rīcību juridisko personu maksātnespējas procesos;
- **39 neklātienē tematiskās pārbaudes**, kurās tika pārbaudīts kāds konkrēts maksātnespējas procesa vai TAP norises aspekts. Minēto pārbaūžu uzsākšanas pamats ir informācijas saņemšana no procesā iesaistītajām vai trešajām personām, tiesas blakus lēmumi, kā arī riskos balstītas uzraudzības ietvaros atlasīti konkrēti procesi.

Papildus iepriekš minētajām tematiskajām pārbaudēm, **Maksātnespējas kontroles dienests ir veicis arī neklātienē horizontālās pārbaudes, kuru ietvaros pārbaudīts:**

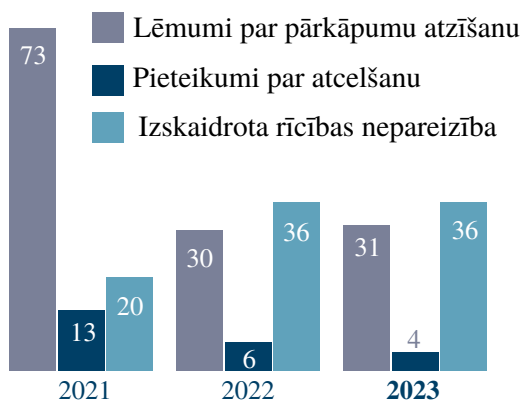
- vai TAP uzraugošās personas ved lietvedību EMUS atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Pārbaudes ietvaros pārbaudīts 61 TAP, 28 gadījumos nosūtītas vēstules trūkumu novēršanai un vienā gadījumā pārbaude noslēgta ar ziņojumu par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu pret TAP uzraugošo personu;
- vai EMUS procesa kartiņā ir ievadīti dati, kas nepieciešami maksātnespējas nozares rezultatīvo rādītāju aprēķinam (atzītie kreditoru prasījumi, segtie kreditoru prasījumi, iegūtie naudas līdzekļi, izmaksas). Pārbaūžu ietvaros pārbaudīti 139 maksātnespējas procesi, 45 gadījumos nosūtītas vēstules trūkumu novēršanai, kā arī sniegtas telefonkonsultācijas. Pārbaūžu ietvaros būtiski trūkumi novērsti.

2023. gadā ir palielinājies plānveida uzraudzības pasākumu ietvaros administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu skaits. Maksātnespējas kontroles dienests, veicot pārbaudes, ir pieņēmis 31 lēmumu par pārkāpumu atzīšanu administratoru rīcībā, kopumā atzīstot 112 pārkāpumus. Pēc Maksātnespējas kontroles dienesta iniciatīvas par pārkāpumiem no konkrēta maksātnespējas procesa atcelti trīs administratori četros maksātnespējas procesos, jo šie administratori veikuši prettiesiskas darbības ar parādnieka naudas līdzekļiem, pārskaitot tos uz savu norēķinu kontu bez likumīga pamata. Par šo prettiesisko rīcību Maksātnespējas kontroles dienests ir vērsies Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā un Valsts policijā, kur uzsākti kriminālprocesi.

Ievērojot "Konsultē vispirms" principu, Maksātnespējas kontroles dienests aizvien biežāk pārbaūžu ietvaros piemēro preventīva rakstura uzraudzības instrumentu – rīcības nepareizības izskaidrošanu, lai panāktu administratoru izpratni par normatīvo aktu prasībām. **2023. gadā rīcības nepareizība administratoram tika izskaidrota 50% no veiktajām pārbaudēm.**

Līdzīgi kā 2022. gadā, arī **2023. gadā visbiežāk tika konstatēti pārkāpumi, kas saistīti ar:**

Piemērotie uzraudzības instrumenti

Ar parādnieka mantas apzināšanu/atgūšanu/pārdošanu saistīti pārkāpumi	10
Ar darījumu izvērtēšanu saistīti pārkāpumi	11
Ziņojuma par mantas neesamību un mantas pārdošanas plāna sastādīšanu	11
Ar informācijas sniegšanu procesā iesaistītajām personām (kreditori, tiesa u.c.) saistīti pārkāpumi	12
Ar EMUS lietošanu saistīti pārkāpumi	12

Piemērs

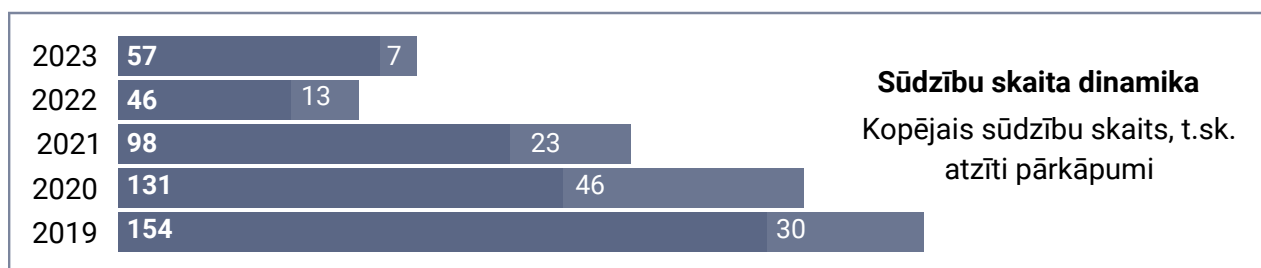
Klātienēs padziļinātās pārbaudes ietvaros konstatēts, ka administrators no parādnieka norēķinu konta pārskaitīja naudas līdzekļus uz savu privātu norēķinu kontu (kā maksājuma mērķi norādot - "administrācijas izdevumi" un "avansa norēķini"), lai segtu administratora kā pašnodarbinātās personas nodokļu maksājumus (valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas un iedzīvotāju ienākuma nodokli). Tāpat konstatēts, ka pārbaudes veikšanas dienā administrators sev pārskaitītos naudas līdzekļus ieskaitīja atpakaļ parādnieka norēķinu kontā, maksājuma mērķī norādot "avansa atmaksa". Pārbaudes ietvaros secināts, ka administratora rīcība ar parādnieka naudas līdzekļiem, pārskaitot tos uz savu privāto norēķinu kontu, lai norēķinātos par saviem kā pašnodarbinātās personas nodokļu maksājumiem, liecina par administratora ļaunprātīgu savu pilnvaru izmantošanu, rīkojoties ar parādnieka mantu. Līdz ar to secināts, ka administrators parādnieka maksātnespējas procesā ļaunprātīgi izmantoja savas ekskluzīvās pilnvaras rīkoties ar viņam uzticētajiem parādnieka naudas līdzekļiem pretēji Maksātnespējas likumā noteiktajam. Maksātnespējas kontroles dienests ar pieteikumu par administratora atcelšanu vērsās tiesā. Administrators paskaidrojumos tiesai norādīja, ka saskaņā ar grāmatvedību regulējošiem normatīvajiem aktiem avansa norēķinu veikšana ir pieļaujama. Tiesa, apmierinot Maksātnespējas kontroles dienesta pieteikumu, secināja, ka Maksātnespējas likums nepiešķir administratoram jebkādu rīcības brīvību ar parādnieka naudas līdzekļiem, tostarp, nepiešķir tiesības izmantot parādnieka naudas līdzekļus personīgajām interesēm. Vienlaikus tiesa par nepamatotiem atzina administratora iebildumus, ka grāmatvedību regulējušie normatīvie akti pieļauj avansa norēķinu veikšanu, jo administrators nav Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumu Nr. 877 "Grāmatvedības kārtošanas noteikumi" 36. punktā norādītais subjekts, kurš būtu tiesīgs saņemt vai izmaksāt sev avansa norēķinus no parādnieka bankas konta. Ievērojot iepriekš norādīto, tiesa atzina, ka administratora rīcība, pārskaitot no parādnieka norēķinu konta naudas līdzekļus uz savu privāto norēķinu kontu, liecina par administratora mantisko ieinteresētību un pamatotām šaubām par administratora objektivitāti un spēju likumīgi vadīt maksātnespējas procesu. Apstāklim, ka administrators sev pārskaitītos parādnieka naudas līdzekļus ir pārskaitījis atpakaļ uz parādnieka norēķinu kontu, nav nozīmes lietā, jo administratoram vispār nebija tiesiska pamata veikt naudas līdzekļu pārskaitījumus no parādnieka norēķinu konta uz savu privāto norēķinu kontu. Tiesa atzina, ka administrators parādnieka maksātnespējas procesā ļaunprātīgi izmantoja savas pilnvaras, rīkojoties ar viņam uzticētajiem parādnieka naudas līdzekļiem, pretēji Maksātnespējas likuma 26. panta otrajā daļā un 95. pantā noteiktajam.

2.1.2. Sūdzības

Sūdzība Maksātnespējas kontroles dienestam par administratora vai TAP uzraugošās personas rīcību ir būtisks maksātnespējas procesā vai TAP iesaistītās personas tiesību aizsardzības instruments.

2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gada rādītājiem, ir novērojams Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegto sūdzību skaita pieaugums, bet atzīto pārkāpumu skaits turpina samazināties. 2023.gadā saņemtas 57 sūdzības par 31 administratora rīcību (40 maksātnespējas procesos) un vienas TAP uzraugošās personas rīcību, t.i., par 19% vairāk salīdzinājumā ar 2022. gadu, kad kopumā bija saņemtas 46 sūdzības. Tomēr par 2022. gada pēdējā ceturksnī (2022. gada 4. ceturksnī saņemtas 4 sūdzības) un 2023. gadā saņemtajām sūdzībām ir pieņemti 52 lēmumi, no kuriem tikai 7 lēmumos ir konstatēti pārkāpumi administratoru rīcībā, savukārt 2022. gadā pārkāpumi tika atzīti 13 lēmumos, bet 2021. gadā – 23 lēmumos. Tāpat ir vērojama tendence iesniegt vairākas sūdzības par vienu administratoru viena maksātnespējas procesa ietvaros.

Neskatoties uz Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegto sūdzību skaita pieaugumu 2023. gadā, kopš 2020. gada kopumā ir vērojama tendence sūdzību un konstatēto pārkāpumu skaita samazinājumam.

Izvērtējot sūdzībās izteikto pretenziju būtību, secināms, ka maksātnespējas procesā iesaistītās personas visbiežāk sūdzas par tādu administratora rīcību, kas saistīta ar informācijas par maksātnespējas procesa norisi nesniegšanu vai tās nepilnīgu sniegšanu, ar kreditoru prasījumu neizvērtēšanu, kā arī ar parādnieka mantas neapzināšanu, neatgūšanu un nepamatotu atsavināšanu (piemēram, debitoru parādu neatgūšana, mantas nepārņemšana, parādniekam piederošās mantas atsavināšana trešajai personai).

Savukārt vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka konstatētie pārkāpumi galvenokārt ir saistīti ar atklātības nenodrošināšanu maksātnespējas procesā. Proti, piecos no septiņiem lēmumiem, ar kuriem administratoru rīcībā atzīti normatīvo aktu pārkāpumi, konstatēts, ka maksātnespējas procesā iesaistītajām personām netika sniegta informācija par maksātnespējas procesa norisi (piemēram, nav sniegta informācija/dokumenti, nav sniegta izvēsta atbilde/informācija, nav nosūtīts mantas pārdošanas plāns, nav nosūtīti administratora darbības pārskati).

Piemērs

Izvērtējot sūdzību par administratora rīcību saistībā ar informācijas nepilnīgu sniegšanu, tika secināts, ka administrators, nesniedzot iesniedzējam pamatotu atbildi uz iesniegumā norādītajiem faktiem par iespējamo parādnieka uzņēmuma pāreju, proti, nenorādot, kādēļ iesniegumā norādītie apstākļi neveido to pazīmju kopumu, kas varētu liecināt par iespējamu parādnieka uzņēmuma pāreju un kā administrators nonāca pie attiecīgā secinājuma, ka nav pietiekams pamats, lai konstatētu uzņēmuma pāreju, nav nodrošinājis maksātnespējas procesa atklātības principa ievērošanu.

Administratoram, nodrošinot atklātības principa ievērošanu, bija jāsniedz iesniedzējam motivēta atbilde, kas nerada šaubas par to, vai administrators ir izvērtējis viņa rīcībā saņemto informāciju, proti, atbildi jāpamato ar konstatētajiem faktiem, tiesību normām un, ja iespējams, ar tiesu praksi un judikatūru.

Maksātnešpējas kontroles dienests, izvērtējot 2023. gadā saņemtās sūdzības, nav konstatējis būtiskus pārkāpumus, par kuriem tiesā būtu iesniedzams pieteikums par administratora atcelšanu no pienākumu pildīšanas konkrētajā maksātnešpējas procesā. Iesniegto sūdzību skaita samazinājums ir saistāms ar Maksātnešpējas kontroles dienesta veikto administratoru plānveida uzraudzību, kā arī informatīvu materiālu izstrādi un informatīvu pasākumu vadīšanu, kas ir rezultējis administratoru normatīvo aktu prasību pilnīgākā izpratnē un izpildē. Savukārt pārkāpumu samazināšanās liecina par to, ka Maksātnešpējas kontroles dienests ir veicinājis maksātnešpējas procesā iesaistīto personu izpratni par maksātnešpējas procesa norisi.

2.2. Uzraudzība saskaņā ar Novēršanas likumu

2023. gadā, pamatojoties uz Novēršanas likuma 46. panta pirmās daļas 12. punktu, Maksātnešpējas kontroles dienests ir izstrādājis maksātnešpējas sektora risku novērtējumu, kurā sniegts izvērstis un pamatots redzējums par sektorā pastāvošajiem draudiem, ievainojamību, tipoloģijām, tendencēm un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riskiem. Maksātnešpējas sektora riska novērtējuma secinājumi ietverti Finanšu izlūkošanas dienesta izstrādātajā Nacionālajā NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā par 2020. – 2022. gadu. Maksātnešpējas sektora risks novērtēts kā vidēji zems un kopumā administratori attiecībā uz Novēršanas likuma prasību izpildi nefinanšu sektora vidū ir augstu novērtēti.

Maksātnešpējas kontroles dienests Novēršanas likuma uzraudzības jomā 2023. gadā ir veicis 18 pārbaudes juridisko personu maksātnešpējas procesos. 11 pārbaudes tika veiktas kā neklātienes pārbaudes, savukārt septiņas – klātienes pārbaudes.

Konstatētie pārkāpumi

Pārkāpumi, kuru rezultātā tiek iesniegts ierosinājums par sankciju piemērošanu administratoram

- ilgstoša ziņojuma nesniegšana Finanšu izlūkošanas dienestam par aizdomīgiem darījumiem;
- ilgstoša IKS neizstrādāšana;
- ilgstoša klienta izpētes neveikšana;
- būtiski klienta izpētes dokumentēšanas pārkāpumi;
- administrators nav novērsis uzraudzības un kontroles institūcijas konstatētos Novēršanas likuma prasību pārkāpumus.

Konstatētie trūkumi

Pārbaudēs biežāk konstatētie trūkumi, kuri pieļauj administratoram izskaidrot rīcības nepareizību un dot termiņu pieļauto neatbilstību novēršanai

- IKS trūkumi
- nav izstrādāts un dokumentēts administratora profesionālās darbības risku novērtējums vai tas satur trūkumus;
- trūkumi klienta risku novērtējuma veikšanā, kas neietekmē klienta riska līmeni;
- klienta risku novērtējuma neaktualizēšana;
- klienta izpētes dokumentēšanas trūkumi;
- klienta izpētes trūkumi (savlaicīga izpētes neveikšana procesā, kas uzsākts pirms 2020. gada, trūkumi sankciju riska pārvaldīšanā, publiski pieejamās informācijas par klientu noskaidrošanā, trūkumi informācijas noskaidrošanā par klienta patiesā labuma guvēju, tā saistību ar politiski nozīmīgas personas statusu).

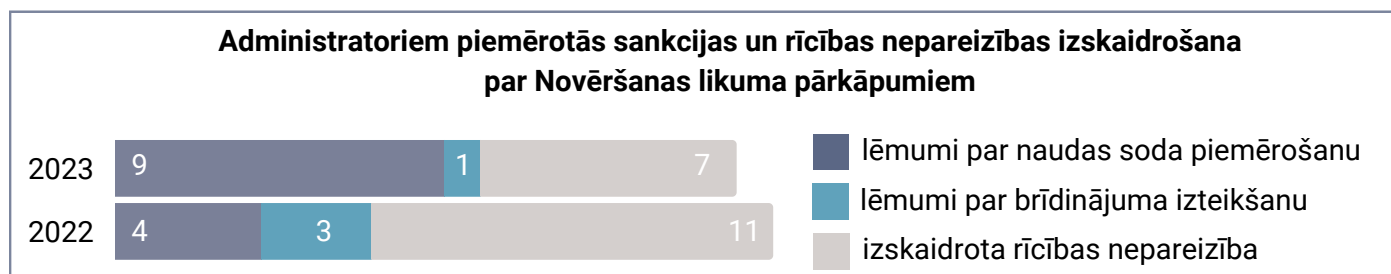
Piemērs

Saistībā ar ilgstošu ziņojuma nesniegšanu Finanšu izlūkošanas dienestam par aizdomīgiem darījumiem, pārbaudē konstatēts šāds gadījums. Parādnieks 2021. gadā veica divus maksājumus Polijā reģistrētam uzņēmumam kopsummā 20 600 eiro ar maksājuma mērķi – aizdevums. Pēc aizdevuma saņemšanas Polijā reģistrētais uzņēmums nav maksājis parādniekam aizdevuma lietojuma procentus vai citus ar aizdevumu saistītus maksājumus, kā arī parādnieks nav veicis nekādas darbības pārskaitītās naudas summas atgūšanai. Parādnieka pārstāvis nav nodevis administratoram dokumentus, kas pamatotu aizdevuma izsniegšanu Polijā reģistrētajam uzņēmumam, norādot, ka naudas līdzekļi tika izkrāpti. Administrators norādīja, ka kritiski vērtē parādnieka pārstāvja darbības saistībā ar naudas pārskaitījumu veikšanu Polijā reģistrētajam uzņēmumam, kā arī nav izprotams, kāpēc parādnieks nevērsās policijā, ja naudas līdzekļi tika pārskaitīti draudu ietekmē. Vienlaikus administrators nevērsās Finanšu izlūkošanas dienestā ar ziņojumu, jo nekonstatēja aizdomīgus darījumus, tostarp uzskatot, ka tas konkrētajā gadījumā ir Valsts ieņēmumu dienesta, kura rīcībā bija informācija par parādnieka darījumiem, kā parādnieka kreditora un iestādes nodokļu nomaksas kompetencē. Ziņojums Finanšu izlūkošanas dienestam iesniegts tikai 2023. gadā jeb vairāk nekā 17 mēnešus pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas, turklāt tas veikts tikai pēc tam, kad Maksātnespējas kontroles dienests noslēdza pārbaudi. Secināts, ka administrators nav ievērojis Novēršanas likuma 31.4 panta pirmās daļas 2. punktā noteikto pienākumu nekavējoties ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam par katru aizdomīgu darījumu, kā rezultātā tika iesniegts ierosinājums par sankcijas piemērošanu.

Salīdzinot ar 2022. gadu, ir vērojams sankciju piemērošanas gadījumu skaita pieaugums. 2023. gadā Maksātnespējas kontroles dienests, patstāvīgi konstatējot administratora pieļauto Novēršanas likuma pārkāpumu, sankcijas par Novēršanas likuma pārkāpumiem piemēroja 10 administratoriem, t.i. pieņēma vienu lēmumu par brīdinājuma izteikšanu un deviņus lēmumus par soda naudu piemērošanu 3 600 eiro apmērā (kopējais piemērotās soda naudas apmērs).

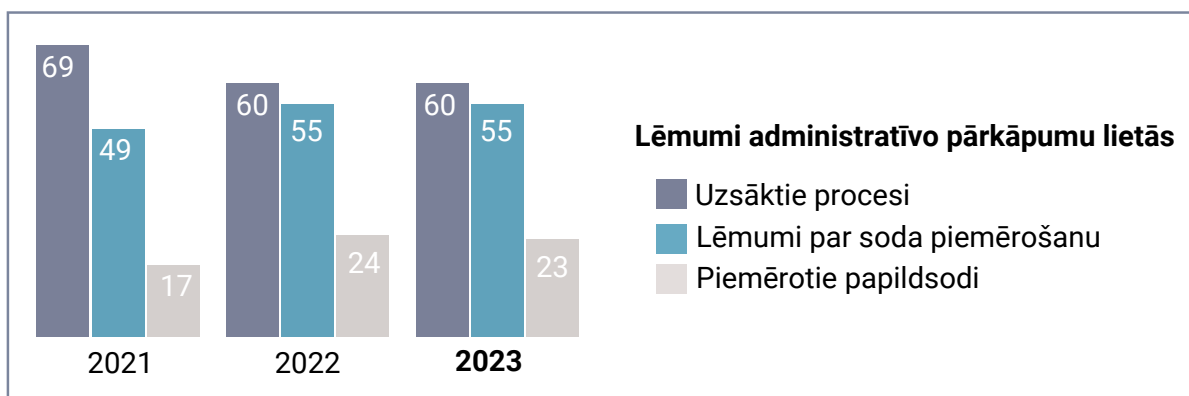
2022. gadā Maksātnešpējas kontroles dienests, patstāvīgi konstatējot administratora pieļautu Novēršanas likuma pārkāpumu, sankcijas par Novēršanas likuma pārkāpumiem piemēroja 7 administratoriem, t.i. pieņēma trīs lēmumus par brīdinājuma izteikšanu un četrus lēmumus par soda naudu piemērošanu 1 650 eiro apmērā (kopējais piemērotās soda naudas apmērs).

Informācija par administratoriem piemērotajām sankcijām pieejama Maksātnešpējas kontroles dienesta tīmekļvietnes sadaļā "[Atbildība par NILLTPF novēršanas likuma prasību pārkāpšanu](#)".

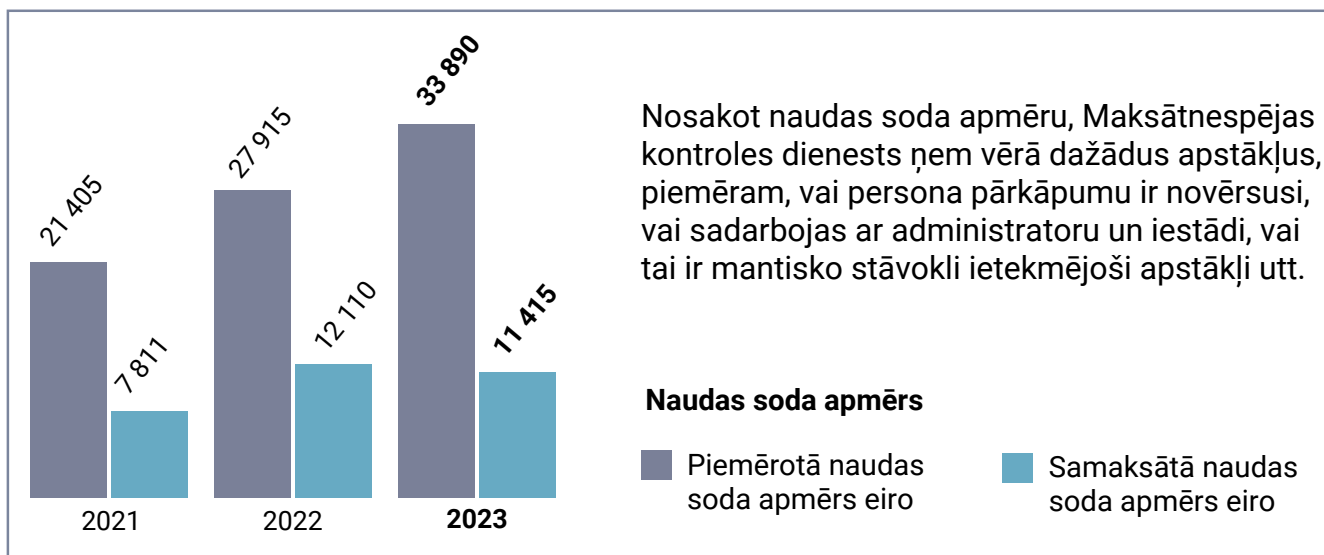
2.3. Administratīvo pārkāpumu lietas

Veicot administratīvā pārkāpuma procesu par maksātnešpējas procesa un TAP noteikumu pārkāpšanu, **Maksātnešpējas kontroles dienests 2023. gadā uzsācis 60 administratīvā pārkāpuma procesus un pie administratīvās atbildības saucis 55 fiziskās personas, 23 no tām piemērots arī papildsods** – aizliegums ieņemt noteiktus amatus komercsabiedrībās. Salīdzinājumā ar 2022. gadu ierosināto administratīvā pārkāpuma procesu un pie administratīvās atbildības saucamo personu skaits 2023. gadā ir palicis nemainīgs. Salīdzinājumā ar 2022. gadu arī papildsods – aizliegums ieņemt noteiktus amatus komercsabiedrībās, 2023. gadā ir piemērots gandrīz tik pat bieži, proti, šāds papildsods 2022. gadā piemērots 24 reizes.

Lielākā daļa, tas ir, 58 no 60 2023. gadā uzsāktajiem administratīvā pārkāpuma procesiem, bijuši pret parādnieka pārstāvi juridiskās personas maksātnešpējas procesā, savukārt vienā gadījumā – pret TAP uzraugošo personu, un vienā gadījumā pret parādnieku fiziskās personas maksātnešpējas procesā. Maksātnešpējas kontroles dienests, veicot administratīvā pārkāpuma procesu, piemēro pie atbildības saucamajām personām arī papildsodu, jo tas ir efektīvs līdzeklis negodprātīgu personu izslēgšanai no komercsistēmās aprites uz noteiktu laiku. Izskatītajās lietās vērojama tendence komercsabiedrību valdes locekļiem apzināti izvairīties no atbildības par dokumentu nenodošanu un secīgi komersantam nodarītajiem zaudējumiem (gan administratīvi tiesiskās, gan civiltiesiskās) ar dažādiem juridiskiem risinājumiem.

Administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros 2023. gadā palielinājies Maksātnešpējas kontroles dienesta uzliktā naudas soda apmērs – 33 890 eiro, 2022. gadā tie bija 27 915 eiro, taču samazinājies iekasētā naudas soda apmērs – 11 415 eiro, 2022. gadā tie bija 12 110 eiro. Palielinājies arī vidējais vienai personai piemērotais naudas soda apmērs, un tas ir 616 eiro, 2022. gadā tie bija 507 eiro.

Maksātspējas kontroles dienesta direktore, jeb augstāka amatpersona Administratīvās atbildības likuma izpratnē, 2023. gadā, izskatot sūdzības par 1. līmenī pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās, ir pieņēmusi piecus lēmumus.

No 2023. gadā pieciem pieņemtajiem lēmumiem vienā gadījumā Maksātspējas kontroles dienests ir grozījis sākotnēji uzlikto administratīvo sodu. Savukārt 2022. gadā, izskatot sūdzības, ir pieņemti deviņi lēmumi, trīs gadījumos grozot uzlikto administratīvo sodu. Sūdzību skaita samazināšanās ir daļēji saistīta ar pakāpenisku tiesu prakses nostiprināšanos, nodrošinot iespēju sagatavot ar tiesu praksi pamatotus lēmumus, tādējādi samazinot sūdzības iesniedzēju izredzes panākt lēmumu atcelšanu vai grozīšanu.

No 2023. gadā Maksātspējas kontroles dienesta augstākas amatpersonas pēc sūdzību izskatīšanas pieņemtajiem pieciem lēmumiem trīs lēmumi ir pārsūdzēti tiesā. Par Maksātspējas kontroles dienesta pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās (tajā skaitā par lēmumiem, kas pieņemti pirms 2023. gada) tiesas 2023. gadā ir pieņēmušas četrus nolēmumus, ar kuriem nav atcelts neviens Maksātspējas kontroles dienesta lēmums, vienā gadījumā grozot noteiktā soda apmēru.

Vairākās sūdzībās ir ietvertas pretenzijas par to, ka iestāde nav ņēmusi vērā sūdzības iesniedzēju norādītos objektīvos apstākļus, kas saskaņā ar sūdzību iesniedzēju sniegto informāciju ir radījuši šķēršļus izpildīt parādnieka pārstāvja pienākumus, piemēram, veselības problēmas, sūtijumu nesaņemšana, pienākumu nezināšana u.c. Tāpat vairākās sūdzībās ir ietverti argumenti par to, ka iestāde ir noteikusi nesamērīgu sodu, tostarp papildsodu, ar kuru sūdzības iesniedzējiem kā parādnieka pārstāvjiem tiek liegtas iespējas ieņemt amatus komercsabiedrībās. Pastāv arī tendence 2023. gadā un iepriekšējos gados sūdzībās ietvert argumentus par to, ka sūdzību iesniedzējiem tiek nepamatoti piemērota administratīvā atbildība, jo sūdzību iesniedzējiem noteiktie pienākumi bija jāveic arī citām personām, kā arī norādīt uz administratoru rīcību, kas ietekmējusi sūdzību iesniedzēju kā parādnieka pārstāvju iespējas izpildīt pienākumus. Daļā tiesā iesniegto sūdzību pēc būtības ir norādīti tie paši argumenti, kas ietverti Maksātspējas kontroles dienestā iesniegtajās sūdzībās par sākotnējo amatpersonas lēmumu, no kā var secināt, ka sūdzību iesniedzēji nereti nav izvērtējuši sūdzību iesniegšanas nepieciešamību un lietderību.

3. DARBINIEKU AIZSARDZĪBA

DARBA DEVĒJA MAKSĀTNESPĒJAS GADĪJUMĀ

Maksātnespējīgā darba devēja nesamaksātā darba samaksa tiek segta no garantiju fonda līdzekļiem, kura turētājs un pārvaldītājs ir Maksātnespējas kontroles dienests. Garantiju fonda līdzekļus veido uzņēmējdarbības riska valsts nodevas daļa, ko darba devējs katru mēnesi maksā par katru savu darbinieku – šobrīd nodevas apmērs ir 0,36 eiro (4,32 eiro gadā).

Lai mazinātu maksātnespējas procesa izraisītās negatīvās sekas, valsts garantē darbinieku aizsardzību, sedzot darba devēja nesamaksāto darba samaksu par noteiktu laika periodu un ierobežotā apmērā. Maksimālā katram prasījumam (kas atbilst pilnam mēnesim) izmaksājamā summa ir piesaistīta pusotrai minimālajai mēnešalgai. No garantiju fonda sedz darba samaksu, dīkstāvi, darbnespējas lapu A, vai kārtējo atvaļinājumu maksimums par 92 kalendārajām dienām, atvaļinājuma kompensāciju maksimums par 28 kalendārajām dienām (ja darbinieks nav izmantojis atvaļinājumu pēdējo 12 mēnešu laikā) un atlaišanas pabalstu maksimums par 30 kalendārajām dienām (neatkarīgi no tā, ja darbiniekam atlaišanas pabalsts pienākas vairāku algu apmērā). Par visiem iepriekš minētajiem prasījumu veidiem 2023. gadā maksimālā no garantiju fonda piešķiramā summa (bruto) vienam darbiniekam bija 5 668,15 eiro (tai skaitā, Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu darba devēja likmes daļa).

Minimālās algas palielināšanās no 2024. gada 1. janvāra no 620 eiro uz 700 eiro ietekmēs darbiniekiem izmaksājamo līdzekļu apjomu no garantiju fonda. Maksātnespējas procesos, kas pasludināti no 2024. gada 1. janvāra, maksimālā no garantiju fonda piešķiramā bruto summa vienam darbiniekam palielināsies līdz 6 399,68 eiro (t.sk. Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu darba devēja likmes daļa). Maksātnespējas kontroles dienests nepārņem darba devēja parādus darbiniekiem, kā arī sedz tos tikai normatīvajos aktos noteiktajā apmērā. Atlikušajā daļā darbinieka prasījums tiek segts no parādnieka mantas.

Vienlaikus jāņem vērā, ka Maksātnespējas kontroles dienests darbiniekam nepiešķir vairāk naudas līdzekļus nekā viņam pienāktos, strādājot maksātnespējīgajā uzņēmumā, t.i., gadījumā, ja darbiniekam nesamaksātā darba alga ir bijusi mazāka par pusotru minimālo mēnešalgu mēnesī, darbinieks no garantiju fonda saņems naudas līdzekļus tādā apmērā, kāds aprēķināts grāmatvedībā par attiecīgo laika periodu.

Vidējais darbinieku prasījumu apmierināšanas iesnieguma izskatīšanas termiņš (attieciņi arī naudas ieskaitīšana darbinieka kontā pēc lēmuma pieņemšanas) ir atkarīgs no parādnieka – darba devēja nodoto dokumentu kvalitātes un administratora profesionalitātes. 2023. gadā iesniegumi par darbinieku prasījumu apmierināšanu tika izskatīti vidēji 19 dienu laikā, kas ir par 21% īsākā termiņā nekā tas bija 2022. gadā un par 60% īsākā termiņā nekā tas bija 2021. gadā.

Vidējais darbinieku prasījumu apmierināšanas iesnieguma izskatīšanas termiņš no 2019. gada līdz 2023. gadam:

Gads	Administratoru iesniegumi par darbinieku prasījumu apmierināšanu maksātnespējīgo darba devēju uzņēmumos (skaits)	Tai skaitā iesniegti, izmantojot EMUS (skaits)	Vidējais iesnieguma par darbinieku prasījumu apmierināšanu izskatīšanas termiņš (dienās kopš administratora iesnieguma iesniegšanas)
2023	62	12	19
2022	57	10	24
2021	65	4	47
2020	73	3	46
2019	112	-	45

Izvērtējot iepriekšējo gadu datus, var secināt, ka no garantiju fonda tiek segta mazāk kā puse no maksimāli piešķiramās bruto summas vienam darbiniekam, piemēram, 2023. gadā vienam nodarbinātajam vidēji no garantiju fonda segtā summa bija 1 805 eiro, kas sastādīja tikai 32% no maksimāli piešķiramās bruto summas.

Iemesli tam, ka no garantiju fonda dienests sedza tikai 32% no maksimāli piešķiramās bruto summas, var būt:

- nepilns periods (maksimālo trīs mēnešu vietā) – darba devējs darbiniekam ir palicis parādā par mazāku periodu (mazāk mēnešiem vai pat dienām), ko maksimāli iespējams segt no garantiju fonda. Šim iemeslam ir vairāki skaidrojumi:
 - darba devējs ir godprātīgs un pats savlaicīgi lūdz tiesu pasludināt uzņēmuma maksātnespēju;
 - darba devēja kreditors lūdz tiesu pasludināt uzņēmuma maksātnespēju;
 - darbinieki veic aktīvas darbības (piemēram, paši sniedz maksātnespējas pieteikumu tiesā, vēršas Valsts darba inspekcijā vai tiesā par darba samaksas piedziņu no darba devēja) un nepieļauj, ka ar viņiem darba devējs savlaicīgi nenorēķinās;
- minimālā alga (darbiniekam noteikta darba alga minimālās algas apmērā, savukārt no garantiju fonda sedz pusotras minimālās mēnešalgas apmērā);
- ne vienmēr no garantiju fonda tiek izmaksāts prasījums par atlaišanas pabalstu. No garantiju fonda atlaišanas pabalstu sedz tikai Darba likuma 112. pantā noteiktajos gadījumos, piemēram, ja darbinieks ir atlaists, pamatojoties uz Darba likuma 114. pantu (darbinieka un darba devēja savstarpēja vienošanās par darba tiesiskās attiecību izbeigšanu), tad atlaišanas pabalsts no garantiju fonda netiek segts;
- ēnu ekonomika – "aplokšņu algas". Valsts ieņēmumu dienestā netiek reģistrēta visa darbiniekam faktiski aprēķinātā darba alga, līdz ar to viņam zūd tiesības no garantiju fonda lūgt izmaksāt darba algu faktiskajā apmērā.

No garantiju fonda sedzamais darbinieku prasījumu vidējais apmērs un īpatsvars no maksimāli iespējamā darbinieku prasījumu apmēra no 2019. gada līdz 2023. gadam

Gads	Maksimāli piešķiramā bruto summa 1 darbiniekam, t.sk VSAOI darba devēja likmes daļa, eiro	Vidējā segtā bruto summa 1 darbiniekam, t.sk VSAOI darba devēja likmes daļa, eiro	Sedzamā darbinieku prasījumu apmēra īpatsvars no maksimāli piešķiramās bruto summas, %
2023	5 668	1 805	32
2022	4 571	1 842	40
2021	4 571	1 359	30
2020	3 947	1 440	36
2019	3 947	1 342	34

2023. gadā Maksātnespējas kontroles dienests no garantiju fonda izmaksāja naudas līdzekļus 1 261 954 eiro apmērā 62 maksātnespējīgo uzņēmumu 699 darbinieku prasījumu apmierināšanai.

**Lielākie darba devēji, kuru darbinieku prasījumus 2023. gadā sedzis
Maksātnespējas kontroles dienests:**

Lielākie darba devēji	Darbinieku skaits	Izmaksātā summa, eiro
SIA LATVIJAS-VĀCIJAS KOPUZŅĒMUMS "REHO"	275	551 114
SIA "GROS AUTO"	22	65 260
SIA "TOOL INDUSTRY"	29	54 598
SIA "FABERLIC BALTIJA"	52	45 899
SIA "KITA18"	28	44 518

2023. gadā ir veiktas būtiskas izmaiņas normatīvajos aktos (grozījumi likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" un grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumos Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība"), kas nosaka darbinieku aizsardzību:

- ir paplašināts darbinieku loks, kas var pretendēt uz izmaksu no garantiju fonda – uz izmaksu no garantiju fonda varēs pretendēt arī tie darbinieki, kuru darba devējam ir pasludināts fiziskās personas (tai skaitā saimnieciskās darbības veicēju) maksātnespējas process pēc 2023. gada 14. septembra. Lai to nodrošinātu, sākot ar 2023. gada 1. oktobri visām fiziskajām personām, kas nodarbinās darbiniekus (arī fiziskām personām – saimnieciskās darbības veicējiem, kuriem līdz šim šāds pienākums nebija), ir pienākums maksāt uzņēmējdarbības riska valsts nodevu;
- nodrošināta pilnvērtīgāka darbinieku aizsardzība, ja darbinieks cēlis tiesā prasību pret darba devēju par darba samaksas piedziņu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas – līdz šiem grozījumiem, ja darbinieks pirms maksātnespējas pasludināšanas bija vērsies tiesā par nesaņemto algu no sava darba devēja, ne visos gadījumos darbinieku prasījumus varēja segt no garantiju fonda līdzekļiem, tāpēc ir pagarināts vērtēšanas periods no 1 gada līdz 3 gadiem pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, lai aizsargātu tos darbiniekus, kuri savu tiesību aizsardzībai veikuši aktīvas darbības, vērstoties tiesā;
- nodrošināta darbinieku aizsardzība, ja uz darbinieka pieteikuma pamata pasludināts maksātnespējas process, proti, ja darbinieks ir iesniedzis tiesā maksātnespējas procesa pieteikumu un uz šī pieteikuma pamata ir pasludināts maksātnespējas process, un, ja darbinieka prasījums neiekļaujas vispārīgajā 12 mēnešu periodā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, ko var segt no garantiju fonda, tad vispārīgais 12 mēnešu periods tiks aizstāts ar 12 mēnešu periodu pirms darbinieka darba tiesisko attiecību izbeigšanas;
- nodrošināta darbinieku aizsardzība arī tajos gadījumos, kad notikusi juridiskās personas maksātnespējas procesa pāreja uz TAP (un darbiniekiem nebūs izmaksāti naudas līdzekļi no garantiju fonda), kas tiek izbeigts un no jauna pasludināts maksātnespējas process. Līdz šiem grozījumiem šādos gadījumos darbinieki zaudēja tiesības pretendēt uz izmaksu no garantiju fonda, jo, lai apmierinātu darbinieku prasījumus no garantiju fonda, darbinieku prasījumiem ir jāiekļaujas 12 mēnešu periodā pirms maksātnespējas pasludināšanas un maksātnespējas process nedrīkst būt izbeigts. Grozījumi paredz, ka turpmāk šādos gadījumos no garantiju fonda tiks segti darbinieku prasījumi par pirmo maksātnespējas procesa periodu un neskatoties uz to, ka tas jau būs izbeigts, izmaksas no garantiju fonda tiks veiktas;

- atvieglota darbinieku prasījumu iesniegšana darbiniekiem, vienkāršojot procedūru vairs nav noteikta veidlapas forma, kura darbiniekam obligāti jāizpilda, šobrīd darbinieki var brīvā formā norādīt detalizētu informāciju par darba devēja nesamaksāto darba samaksu (nesamaksāto darba algu, atvaļinājuma kompensāciju un atlaišanas pabalstu) vai aizpildīt saīsināto un vienkāršoto veidlapas formu (Informācijas par darbinieka prasījumiem), kas ir atrodamā Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē;
- automatizēta datu apstrāde un samazināts manuālais darbs, lai iesniegumi par darbinieku prasījumu apmierināšanu tiktu izskatīti pēc iespējas ātrāk un, lai darbinieki pēc iespējas ātrāk saņemtu darba devēja nesamaksāto darba samaksu – maksātnespējas procesos, kas tiks pasludināti sākot no 2024. gada 1. janvāra, administratoram ir pienākums iesniegumus par darbinieku prasījumiem Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegt, izmantojot EMUS, līdz ar to tas atstās pozitīvu ietekmi uz iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu izskatīšanas ātrumu, jo tiks automatizēta aprēķinu veikšana un lēmumu ģenerēšana.

4. EMUS

Ņemot vērā, ka Maksātnespējas kontroles dienesta darbības stratēģijā 2021.-2025. gadam kā viena no prioritātēm ir izvirzīta procesu digitalizācija, Maksātnespējas kontroles dienests arī 2023. gadā kā vienu no galvenajiem uzdevumiem ir virzījis tieši EMUS uzturēšanu un pilnveidošanu.

administratoru un TAP uzraugošo personu lietvedībā reģistrētie dokumenti	671 600		
EMUS reģistrētie maksātnespējas procesi un tiesiskās aizsardzības procesi	33 700		
220	EMUS pastāvīgie lietotāji	1 289	EMUS e-pakalpojuma lietotāji

2023. gadā piešķirtā finansējuma ietvaros Maksātnespējas kontroles dienests sadarbībā ar Tiesu administrāciju ieviesa gan jaunas funkcionalitātes, gan vairāku EMUS esošo funkcionalitāšu pilnveidojumus, lai uzlabotu EMUS lietotāju darba vidi. Piemēram:

- 1) izstrādāta funkcionalitāte, kas nodrošina administratoram iespēju EMUS veikt pārbaudi, vai attiecīgā maksātnespējas procesā iesaistītā persona (piemēram, kreditors) ir iekļauta kādā no sankciju sarakstiem;
- 2) paplašināta administratoru kandidātu ieteikšanas sistēma, ieviešot elektronisku un uz nejaušības principu balstītu sistēmu administratora izvēlei kredītiestādes maksātnespējas procesā;
- 3) lai pielāgotu EMUS izmaiņām maksātnespējas tiesiskajā regulējumā, kas ieviests, transponējot Direktīvu par pārstrukturēšanu un maksātnespēju, ir izveidots jauns maksātnespējas procesa veids, kur parādnieks – fiziskā persona, vienlaikus ir individuālā komersanta vai individuālā (ģimenes) uzņēmuma, zemnieku saimniecības vai zvejnieku saimniecības īpašnieks, veiktas izmaiņas TAP norisē, darbinieku prasījumu iesniegšanas un izskatīšanas kārtībā u.c.

2024. gadā plānoti vairāki EMUS pilnveides pasākumi, no kuriem būtiskākie ir:

- ieviest jaunu risinājumu dokumentu izsūtīšanai no EMUS, lai nodrošinātu caurskatāmāku un izsekojamāku dokumentu izsūtīšanu no sistēmas.
- EMUS e-pakalpojumā ieviest izmaiņas saistībā ar kreditora prasījuma apvienošanu ar darbinieku veidlapu, lai nodrošinātu normatīvo aktu izmaiņas;

- plānots izveidot administratoriem ērtāku darbinieku prasījumu ievadīšanas funkcionalitāti, kā arī uzlabot EMUS dokumentu ģenerēšanu;
- lai uzlabotu datu kvalitāti EMUS, tiks izstrādāts monitoringa rīks, kas savlaicīgi ziņos administratoriem, ka viņu ievadītajos datos ir neprecizitātes;
- sadarbībā ar Tiesu administrāciju tiks uzsākta rīka "AppDynamics" izmantošana, nodrošinot sistēmas papildu monitoringa iespējas, kas ļaus efektīvāk novērst sistēmas darbības traucējumus.

EMUS 2023. gadā atzinīgi ir novērtēts starptautiskā vidē –
IAIR rīkotajā konferencē Belgradā, Serbijā.

5. MAKSĀTNESPĒJAS NOZARES AKTUĀLIE DATI

Maksātnespējas kontroles dienests ir apkopojis maksātnespējas nozari raksturojošos rezultatīvos rādītājus par 2023. gadu. Rādītāji ir iegūti, apkopojot administratoru ievadītos datus EMUS, datus no TIS un maksātnespējas reģistra.

Pērn ierosinātas 308 juridiskās personas maksātnespējas procesa lietas un tā rezultātā pasludināti 242 juridiskās personas maksātnespējas procesi. Salīdzinot ar 2022. gadu, ir vērojams juridiskās personas maksātnespējas procesu skaita kritums, sasniedzot 2021. gada skaitu, kad spēkā bija dažādi maksātnespējas procesa uzsākšanas ierobežojumi Covid-19 seku mazināšanai. Procesu skaita samazinājums 2023. gadā liecina, ka nedz Covid-19, ne Krievijas sāktā kara Ukrainā izraisīto ekonomisko sarežģījumu sekas maksātnespējas nozarē nav jūtamas.

2023. gadā nemainīga ir palikusi tendence samazināties fiziskās personas maksātnespējas procesu skaitam – pasludināti 737 maksātnespējas procesi. Ik gadu palielinoties valstī noteiktajai minimālajai mēnešalgai, pieaug fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīts, 2023. gadā tas bija 1240 eiro, bet 2024. gadā tas jau ir 1400 eiro, līdz ar to šis process personām, kuras nonākušas finansiālās grūtībās, kļūst arvien dārgāks un nepieejamāks.

Absolūtais maksātnespējas procesu un TAP skaits

Rādītājs	2021	2022	2023
Ierosinātās juridiskās personas maksātnespējas procesa lietas (t.sk. pēc kreditoru pieteikumiem)	257 (54)	393 (186)	308 (136)
Pasludinātie juridiskās personas maksātnespējas procesi	242	302	242
Pasludinātie fiziskās personas maksātnespējas procesi	901	816	737
Ierosinātie TAP	92	129	90
Pasludinātie TAP/ĀTAP	26	16	25

Salīdzinot ar pagājušo gadu, 2023. gadā ir samazinājies uzsākto tiesiskās aizsardzības procesu skaits – ierosinātas 90 lietas. Vienlaikus ir pieaudzis pasludināto tiesiskās aizsardzības procesu skaits – pasludināti 25 procesi. Līdz ar to būtiski paaugstinājies rādītājs, kas raksturo attiecību starp ierosinātajiem un pasludinātajiem tiesiskās aizsardzības procesiem, 2023. gadā šis rādītājs ir 28%, turpretī 2022. gadā tas bija 12%.

2022. gadā samazinājies pabeigto TAP skaits pret visiem izbeigtajiem TAP – tikai 9% no visiem uzsāktajiem TAP ir pabeigti ar TAP pasākumu plāna izpildi. Vairumā gadījumu tiesa izbeidz TAP jau tā ierosināšanas stadijā, proti 59% gadījumos TAP izbeigts, jo parādnieka sagatavoto TAP pasākumu plānu nav atbalstījis Maksātnespējas likumā noteiktais kreditoru vairākums.

TAP efektivitātes rādītāji

Rādītājs	2021	2022	2023
Pasludināto TAP (ĀTAP) skaits pret pasludināto juridiskās personas maksātnespējas procesu skaitu	11%	5%	10%
Proporcija starp ierosināto un pasludināto TAP (ĀTAP) skaitu	28%	12%	28%
Sekmīgi pabeigto TAP(ĀTAP) skaits pret izbeigtajiem TAP (ĀTAP)	16%	11%	9%

Īpaši izceļams maksātnespējas procesa efektivitāti raksturojošo rādītāju vidū ir t.s. tukšo maksātnespējas procesu jeb procesu, kad sastādīts ziņojums par parādnieka mantas neesamību skaits. 2023. gadā tādi ir bijuši 59%. Šīs problēmas cēloņi meklējami pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, bet tā rada būtisku ietekmi uz maksātnespējas nozari – gan kreditoru atgūstamības rādītāju ziņā, gan administratoru atlīdzības ziņā. Kā secināts Maksātnespējas kontroles dienesta uzraudzības stratēģijā 2024.–2025. gadam, daļai parādnieku apgrozījums pēdējos gados pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas nav bijis vispār, bet daļa nav iesniegusi gada pārskatus. Tas norāda uz iespējamu apzināti novēlotu maksātnespējas procesa pieteikumu iesniegšanu un t.s. "zombijuzņēmumu" veidošanos. Maksātnespējas kontroles dienests gan 2022. gadā, gan 2023. gadā ir vērsis iesaistīto pušu uzmanību uz šo problēmu, un turpinās aktīvi līdzdarboties arī 2024. gadā, piedāvājot risinājumus, kas vērsti uz savlaicīgu maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu.

Nemainīgs jau trešo gadu ir rādītājs, kas raksturo sekmīgi pabeigto fiziskās personas maksātnespējas procesu skaitu – 71% no visām fiziskajām personām šo procesu ir pabeigušas ar saistību dzēšanu. Savukārt, tās personas, kurām maksātnespējas procesi izbeigti nedzēšot saistības, lielākoties nav pildījušas saistību dzēšanas plānu, vai arī saistību dzēšanas procedūra dažādu iemeslu dēļ nemaz nav tikusi piemērota. Fizisko personu maksātnespējas jomā 2023. gadā izgaismojusies problēma ar negodprātīgiem juridisko pakalpojumu sniedzējiem, kas maldina finansiālās grūtībās nonākušas personas par to iespējām dzēst parādsaistības. Likumam neatbilstošu juridisko padomu dēļ daļai personu izbeigts maksātnespējas process, nedzēšot saistības, un šīs personas nonākušas vēl sliktākā finanšu situācijā.

Maksātnespējas procesa efektivitātes rādītāji

Rādītājs	2021	2022	2023
Vidējais maksātnespējas procesa ilgums (gados)	2	2,4	2,1
Nodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (recovery rate)(centi no viena euro)	44	68	52
Nenodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (recovery rate) (centi no viena euro)	9	12	17
Maksātnespējas procesa izmaksas(centi no viena kreditoriem segtā euro / centi no viena maksātnespējas procesā atgūtā euro)	44	40	46
Procesu skaits, kad tiek sastādīts ziņojums par mantas neesamību, īpatsvars	54%	55%	59%
Gada laikā sekmīgi pabeigto saistību dzēšanas procedūru skaits pret pabeigto fiziskās personas maksātnespējas procesa skaitu	72%	71%	71%

Administrātoru darbības rādītāji

Rādītājs	2021	2022	2023
Vidējais maksātnespējas procesu skaits vienam administrātoram	17 (4 juridiskās un 13 fiziskās personas maksātnesp. procesi)	18 (5 juridiskās un 13 fiziskās personas maksātnesp. procesi)	18 (5 juridiskās personas un 13 fiziskās personas maksātnespējas procesi)
Sodīto administrātoru skaits pret kopējo administrātoru skaitu (procentuāli)	32%	20%	24%
Procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas procesa administrātors, pret aktīvo lietu skaitu	0.5%	0.17%	0.17%

Analīzi par datiem, kas saistīti ar administrātoru uzraudzību, skatīt sadaļā "Uzraudzība".

Lielākie no 2023. gadā izbeigtajiem juridiskās personas maksātnespējas procesiem

SIA "EKOAGRO"	Atzīto kreditoru prasījumu apjoma ziņā	19.1 milj. eiro (procesā sastādīts ziņojums par mantas neesamību)
AS "Dzintars"	Atgūtās mantas ziņā	6,9 milj.eiro
	Segto prasījumu ziņā	4,9 milj.eiro
	Maksātnespējas procesa izmaksu ziņā	2 milj.eiro
	Administrātoru atlīdzības ziņā	0,3 milj.eiro

Absolūtie skaitļi 2023. gadā izbeigtajos juridiskās personas maksātnespējas procesos

Rādītājs	2021	2022	2023
	milj. eiro	milj. eiro	milj. eiro
Atzīto kreditoru prasījumu apjoms (euro), t.sk.:	336,9	192,3	148,8
nodrošinātie	126,3	23,6	20,2
nenodrošinātie	210,6	168,7	128,6
Atgūto finanšu līdzekļu apjoms (euro), t.sk.:	55,1	40	46
no ieķīlātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	44,1	13,9	7,4
no neieķīlātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	11,0	14,3	6,1

Apmierināto prasījumu apjoms (euro), t.sk.	25,8	21,0	10,8
nodrošinātie	18,2	8,5	7,3
nenodrošinātie	7,6	12,4	3,5
Kopējās izmaksas (euro), t.sk.	23,3	5,2	3,3
administrators atlīdzība	2,5	1,7	0,9
ekspertu atlīdzība	0,2	0,8	0,2
pārējās izmaksas	20,6	2,8	2,2

6. 2024.GADA PRIORITĀTES

Līdztekus ikdienas pienākumiem, ko Maksātnespējas kontroles dienests veic, lai izpildītu uzticētās funkcijas, 2024. gadā ir vairāki izceļami uzdevumi.

Latvijai 2024. gadā tiks veikta Moneyval 6. novērtēšanas kārta, kas dos iespēju starptautiskā mērogā parādīt, ka Latvija ir būtiski pilnveidojusi savus rādītājus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Maksātnespējas kontroles dienests kā uzraudzības un kontroles institūcija maksātnespējas sektorā nodrošinās nepieciešamās informācijas sagatavošanu un iesniegšanu, jomas atbilstības pārstāvību klātienēs vizītē, kā arī citu Latvijai veicamo uzdevumu izpildi atbilstoši Moneyval un FATF novērtēšanas procedūras noteikumiem.

2024. gadā Maksātnespējas kontroles dienests organizēs divus administratoru kvalifikācijas eksāmenus (aprīlī un oktobrī), kuru ietvaros tiks eksaminēti visi administratori. Šie eksāmeni ir pirmie, kas tiks rīkoti pēc pārejas no divu uz piecu gadu kvalifikācijas periodu. Būtiski pārskatīta arī eksāmena norise, no divām eksāmena daļām – teorijas un praktiskā uzdevuma risināšanas, izveidojot vienu – praktisko uzdevumu.

Lai nodrošinātu dienesta darbības atklātību un veicinātu vienotu praksi maksātnespējas nozari regulējošo tiesību normu piemērošanā, 2024. gadā dienests uzsāks savu lēmumu publiskošanu savā tīmekļa vietnē. Ievērojot datu aizsardzības prasības, tiks publicēti anonimizēti lēmumi, ko dienests pieņēmis, veicot uzraudzību un izskatot sūdzības, kā arī disciplinārlietu komisijas pieņemtie lēmumi.

2024. gadā tiks izstrādāti arī vairāki normatīvo aktu projekti – nepieciešams pārskatīt Ministru kabineta noteikumus, kas nosaka kārtību, kādā administratori ved savu lietvedību, kā arī EMUS darbību regulējošos noteikumus. Kā katru gadu – dienests izstrādās Ministru kabineta noteikumus par uzņēmējdarbības riska valsts nodevu.

2024. gadā Maksātnespējas kontroles dienests veiks pētījumu par darījumu apstrīdēšanas un valdes locekļu atbildības institūtu efektivitāti juridiskās personas maksātnespējas procesā. Pētījuma ietvaros tiks analizēti dienesta rīcībā esošie dati, un tā mērķis ir secināt, cik efektīvi praksē ir minētie institūti, kā arī sniegt priekšlikumus iesaistītajām institūcijām tiesiskā regulējuma un prakses pilnveidošanai.

Maksātnespējas kontroles dienests 2024. gadā plāno iestāties IAIR, kur vienkopus pulcējas valstu maksātnespējas nozari regulējošās institūcijas no visas pasaules. Dalība šajā organizācijā sniegs iespēju apmainīties ar labāko praksi un jaunākajām tendencēm maksātnespējas normatīvā regulējuma un uzraudzības jomās, un būs vērtīgs pienesums Latvijas maksātnespējas nozares attīstībai.

Kā maksātnespējas politikas īstenotāji turpināsim strādāt kopā ar Tieslietu ministriju, kā arī mērķtiecīgi sadarboties ar nevalstiskajām organizācijām un valsts pārvaldes iestādēm, lai sniegtu priekšlikumus un atbalstu normatīvā regulējuma uzlabošanai maksātnespējas jomā.